

Pvm/Datum/Date

16.10.2023

Dnro/Dnr/DNo

5939/00.00.01.00.02/2023

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

MmV tiistai 17.10.2023 klo 10:00 / HE 41/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Kirjallinen asiantuntijalausunto HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 sekä VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024–2027

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausuntoon hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 sekä valtioneuvoston selontekoon talouden suunnitelmasta vuosille 2024–2027.

HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Ruokaviraston toimintamenomäärärahat 2024

Ruokaviraston toimintamenomäärärahoihin on talousarviossa 2024 esitetty 79,483 milj. euroa, josta tuottavuusrahoitusta noin 2,252 milj. euroa ja 5 milj. euron määräraha viraston toiminnan vahvistamiseen.

Ruokaviraston kehukset 2023–2028

(1 000 euroa)	TA 2023	TAE 2024	Kehys 2025	Kehys 2026	Kehys 2027	Kehys 2028
Määräraha (netto)	78 958	79 483	77 505	75 381	75 281	72 381

Ruokavirasto pitää selvänä sitä, että virastot nykyisessä valtiontalouden haastavassa tilanteessa tehostavat vastuullisesti toimintaansa, priorisoivat tehtäviään ja etsivät säästökohteita osana normaalitoimintaa. Toisaalta mm. teknologian nopea kehitys, digitalisaatio sekä uusien lakisääteisten tietojärjestelmien rakentaminen koko toimialan viranomaisten toimeenpano- ja valvontaketjun (mm. ELYt, AVIt ja kunnat) ja laajan asiakaskunnan käyttöön sekä niiden jatkuva kehittäminen ja ylläpito aiheuttavat Ruokavirastonkin toiminnassa äärimmäisen vaikeita tilanteita toiminnan ja talouden tasapainon ylläpitämiseksi, kun ne tällä hetkellä on suurimmaksi osaksi rahoitettava viraston peruskehyksestä. Tämän lisäksi kehyskaudella on erityisesti huomioitava riittävien osaavien henkilöstöresurssien varaaminen viraston tehtävien asianmukaiseksi

Pvm/Datum/Date

16.10.2023

Dnro/Dnr/DNo

5939/00.00.01.00.02/2023

hoitamiseksi huomioiden erityisesti myös huomattavan eläköityvien henkilöiden määrän, ja virastolle jatkuvasti EU- ja kansallisen lainsäädännön myötä tulevat uudet tehtävät sekä viraston maksullisen toiminnan vaikutuksen viraston määrärahoihin.

Ruokaviraston lisäykset ja leikkaukset vuosina 2024–2027

(milj. euroa)	2024	2025	2026	2027
Ruokaviraston toiminnan vahvistaminen	+5,0	+4,1	+3,0	+2,9
MMM:n hallinnonalan leikkaukset	0	-0,9	-1,9	-3,7

CAP27 -strategiakausi

EU:n yhteisen CAP27-strategiakauden toimeenpano alkoi vuoden 2023 alusta. Ukrainan tilanteen kärjistyminen Euroopassa on osoittanut, että uusi CAP-suunnitelma on keskeinen osa kotimaisen ruoantuotannon huoltovarmuuden turvaamista. Uuden strategiakauden rahoituksen (ml. elvytyspaketti) kokonaistaso jopa hieman nousi edellisen kauden tasosta, mikä on erittäin merkittävää maamme vakavissa kannattavuusongelmissa toimivan maataloustuotannon turvaamiseksi jatkossakin. Strategiakauden rahoituksella on iso merkitys myös maatalouden ilmastotoimenpiteiden toteutumiselle. Uudella ohjelmakaudella toteutuu erittäin suuria hallinnon prosesseihin ja teknologiaan kohdistuvia uudistuksia, ja uuden ohjelmakauden toimeenpano nojaa vahvasti digitalisaation lisäämiseen ja hyödyntämiseen. Viljelijätukien osalta käyttöön on otettu mm. satelliittikuviin perustuva koko kasvukauden kestävä peltolohkojen monitorointi (viljelijä voi täydentää tukihakemusta syksyyn asti, peltolohkoista voidaan lähettää kännykkäapplikaation avulla digivalokuvia toimenpiteiden todentamiseksi, valokuvien tulkitsemiseksi on kehitettävä tekoäly jne.) ja kaikissa tukihauissa siirrytään 100% sähköiseen hakuun. Myös maaseudun kehittämistukien, markkinatukien ja tukien maksatukseen käytettävät tietojärjestelmät uudistetaan vastaamaan paremmin uuden strategiakauden hallinnon prosesseja ja tarpeita. Uudistusten toimeenpanon suunnittelu ja toteutus aiheuttaa merkittäviä lisätarpeita henkilöstöresursseihin ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Ruokavirasto katsookin, että CAP-kauden toimeenpanon henkilöstö- sekä tietojärjestelmien kehittämisen ja ylläpidon resurssit Ruokavirastossa ja maksajavirastokumppaneissa (maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueet, ELY-keskukset, AVIt sekä Ahvenanmaan toimijat) on turvattava, jotta Suomen rahoitusosuus voidaan täysimääräisesti kotiuttaa kotimaisen maataloustuotannon jatkuvuuden, maaseudun elinvoimaisuuden ja viime kädessä kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisen huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Pvm/Datum/Date

16.10.2023

Dnro/Dnr/DNo

5939/00.00.01.00.02/2023

Haastavan eläintauti- ja kasvinterveystilanteen ja niiden hallinnan kasvavat kustannukset

Suomen eläintautitilanne jatkuu haastavana vakavien eläintautien osalta. Korkeapatoogeenista lintuinfluenssaa todettiin vuonna 2023 laajasti sekä luonnonvaraisissa linnuissa että turkiseläimissä. Turkiseläinten lintuinfluenssaepidemian hallinta tulee vieämään Ruokavirastossa huomattavia resursseja myös vuoden 2024 puolella. Lisäksi afrikkalaisen sikaruton maahan saapumisen riski on kasvanut, kun tautia todettiin vuonna 2023 myös Ruotsissa ja tautitilanne Baltian maissa, Puolassa ja Saksassa on edelleen vakava. Myös kasvinterveydessä todettiin juuri Suomelle uusi vaarallinen tuhooja, tomaatin ruskokurttuvirus. Näistä syistä on tärkeää varmistaa, että Ruokaviraston määrärahoissa on näiden tautien ja tuhoojien torjuntaan riittävät resurssit. Talousarviossa on Ruokaviraston vuoden 2024 määräraha-kehukseen esitetty 1 milj. € eläintautien torjuntaan ja 300 000 € kasvintuhoojakartoitusten tekemiseen. Lisäksi turkiseläinten lintuinfluenssaepidemian hoitoon on esitetty yhteensä 1 milj. € lisämäärärahaa, jota tarvitaan erityisesti turkistarhojen lintuinfluenssakartoituksen kulujen kattamiseen, laboratorioanalyysikustannuksiin sekä turkiseläinten lopettamisesta aiheutuvien korvaushakemusten käsittelyyn.

Lisääntynyt elintarvikeketjun rikollisuus ja etäkaupan valvonta

Elintarvikeketjussa ilmi tulleiden petosten ja rikostapausten määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Osasyynä tähän on se, että Ruokaviraston johdolla on aktiivisesti kehitetty rikostapausten tunnistamista ja selvittämistä koko viranomaisvalvontaketjussa; tätä on erityisesti tehty viraston saaman harmaa talouden hankerahoituksen avulla. Ruokavirastolla on keskeinen rooli näiden rikostapausten selvittämisessä ja selvittämisen tukemisessa. Näiden rikostapausten asianmukaisen hoidon takaamiseksi on tärkeää varmistaa Ruokaviraston riittävät resurssit rikollisuuden torjuntaan, nyt kun harmaan talouden hankerahoitus loppuu vuoden 2023 lopussa. Näin varmistetaan kuluttajien suojeleminen ja estetään epätervettä kilpailua elintarvikealalla.

Tähän liittyy myös lisääntyvän etäkaupan valvonnan kehittäminen, koska etäkauppa on tyypillisesti alue, jolla petoksia ja rikollisuutta on helppo tehdä. Erityisesti elintarvikkeiden verkkokauppa on voimakkaasti kasvanut viime vuosina. Etäkaupan valvonnan Ruokavirasto pyrkii siirtymään systemaattiseen epäilytapauksen etsintään tekoälyn avulla (nettimönkijä) ja tämän uskotaan nostavan esiin tulevien rikkomusten määrää voimakkaasti. Näiden tapausten jatkoselvittäminen ja hoito vaatii sen jälkeen lisääntyviä resursseja virastossa. Ruokaviraston vuoden 2024 määräraha-kehukseen on esitetty 375 000 € elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntaan ja 225 000 € etäkaupan valvonnan kehittämiseen.

Pvm/Datum/Date

16.10.2023

Dnro/Dnr/DNo

5939/00.00.01.00.02/2023

VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027*Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala*

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahoista maaseudun kehittämisen ja maa- ja elintarviketalouden osuus on 84 % ja luonnonvaratalouden 8,5 %. Pääosa eli noin 90 % maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden määrärahoista liittyy vuoden 2023 alusta käyttöön otettuun Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 toimeenpanoon. CAP-suunnitelman toteuttaminen on kehyskaudella virastossa korkean prioriteetin kokonaisuus. Suunnitelman päätavoitteita ovat aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen,

Maaseudun kehittämisen ja maa- ja elintarviketalouden määrärahoihin huolehditaan kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuudesta. Lisäksi parannetaan biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kestävää ja kilpailukykyistä kasvua sekä turvataan vastuullisella toiminnalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Ruokavirastolle on osoitettu toiminnan vahvistamiseen yhteensä 15 milj. euroa vuosille 2024—2027. Vastaavasti virastolle on osoitettu alustaviin kehyksiin vuosille 2025—2027 yhteensä 5,6 milj. euron leikkaus. Nettovaikutus on siten 9,4 milj. euroa. CAP:in toimeenpanossa keskeinen rahoituslähde ohjelmakausien vaihdoksessa on perinteisesti ollut VM:n tuottavuusraha. Tällä on toteutettu ohjelmakausien vaihdoksen tietotekniset it-kehitystyöt. Kuten edellä on mainittu, uudella CAP27-strategiakaudella erityisesti viljelijätuissa tapahtuu paljon uusia teknologisia uudistuksia kuten peltolohkojen satelliittiseuranta ja viljelijöiden älykännyköihin ladattavan Vipu-mobiilin toteutus ja käyttöönotto. On ilmennyt, että VM:n tuottavuusrahoitusta ollaan leikkaamassa merkittävästi jo vuonna 2024, eikä Ruokavirastolle ole luvattu rahoitusta kattamaan kaikkia tarpeen mukaisia uudistuksia. Ruokavirasto pitääkin tärkeänä, että sen käyttöön varmistetaan riittävät kehittämisresurssit uuden CAP-kauden toimeenpanon onnistumisen varmistamiseksi. Uuden CAP-kauden uudistusten myötä on myös selvää, että it-järjestelmien ylläpitokulut kasvavat merkittävästi. Tämä on seurausta, siitä, että käyttöön tulee useita uusia järjestelmiä ja niiden kehittäminen mm. toiminnallisuuksia lisäämällä jatkuu, monitorointi laajenee ensi vuonna koskemaan kaikkia tukia (mm. ympäristökorvauksen kaikki toimenpiteet), monitoroinnin laadunvalvonnan

Pvm/Datum/Date

16.10.2023

Dnro/Dnr/DNo

5939/00.00.01.00.02/2023

vaatimukset lisääntyvät, sosiaalinen ehdollisuus käynnistyy 2025, ja säädösmuutoksia ja niiden myötä uutta toimenpantavaa tulee CAP-kauden edetessä. Täysin uutena kokonaisuutena otetaan käyttöön myös tuloksellisuusraportointi, joka tulee olemaan jatkossa tärkeä työkalu komissiolle sen seuraamiseksi, miten Suomi on edistynyt CAP-suunnitelmassa sovituissa tavoitteissa ja ollaanko ne saavuttamassa. Myös tuloksellisuusraportointi tulee lisäämään kustannuksia.

Virastossa valmistellaan kehyskaudelle tuottavuusohjelmaa, jolla saadaan toteutettua sovitut leikkaukset ja säästettyä virastolle ns. siirtyvää erää peruskehukseen. Virasto pitää selvänä sitä, että virastot nykyisessä valtiontalouden haastavassa tilanteessa tehostavat vastuullisesti toimintaansa, priorisoivat tehtäviään ja etsivät säästökohteita osana normaalitoimintaa.

Lopuksi

Ruokavirasto kiittää siitä, että sen rahoitustarpeet on nähty tärkeinä ja niitä on huomioitu valtion toiminnan ja talouden suunnittelussa ja rahoituksessa vuonna 2024 ja kehyskaudella.

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7